

MÓDSZERTANI KISKÁTÉ

Ha végiglapozod a szöveggyűjteményt és az *Ötlettárat*, biztosan számtalan kérdés felmerül benned, ezért összeállítottunk egy módszertani kiskátét, hogy bemutassuk azt az újszerű pedagógiai hátteret, amely a tananyag összeállítása során vezérfonalunk volt.

Milyen szövegeket találok a szöveggyűjteményben?

Az 1–2. osztályosoknak szóló irodalmi szöveggyűjtemény-sorozat **négy, évszakokhoz kapcsolódó kiadványból** áll, amelyekhez kapcsolódik egy betűrendbe szedett szövegválogatás, egy ábécés-könyv is:

- *Levélszárnyak* (ősz)
- *Pehelyszárnyak* (téli)
- *Sziromszárnyak* (tavaszi)
- *Felhőszárnyak* (nyárváró magazin)
- *ABC kuckó* (ábécés-könyv)

Az első három **évszakkötetet hónapokra, azokat heti osztásnak megfelelően 4-4 témára tagoltuk**, és kaptak egy-egy fantáziacímet is.

Például a *Levélszárnyak* őszi kötet havi bontása a következő:

- *Megjött az ősz* (szeptember)
- *Hálás vagyok* (október)
- *Családi képeskönyv* (november)

Példaként a szeptemberi fejezet témacímei:

- *Nyárbúcsúztató*
- *Otthon-iskola*
- *Mesesarok-játékkuckó*
- *Időkép*

A **nyári magazin** oldottabb szerkesztésű, terjedelemre is inkább magazinúságra emlékeztet. Az **ábécés-könyv** szövegeit pedig a hangok/betűk szervezik, vonják egységbe, aminek elveit, játékötleteit és tevékenységeit külön kiadványban gyűjtöttük össze (lásd ott bővebben).

A **szöveggyűjteménybe** olyan lírai és prózai műveket szántunk, amelyek vélhetően megmozgatják és megszólítják a mai gyerekeket. Mondókáktól, játékdaloktól és találós kérdésektől kezdve olyan elgondolkodtató szövegekig, amelyek az ő problémáikat, örömeiket, bánataikat, ünnepeiket és hétköznapjaikat mutatják be, dolgozzák fel. Nyelvében friss, sokszor humoros vagy éppen dallamos, a gyerekekhez közel álló szövegeket válogattunk, a néphagyományból éppúgy, mint a 20. századi vagy kortárs magyar irodalomból. Fő célunk volt, hogy a szöveggyűjtemény lehetőleg önmagában is teljes értékű olvasmányélményt nyújtson a gyerekeknek. Bízunk benne, hogy négyrészes, évszakraól évszakra más arculatot mutató szöveggyűjteményünk a gyerekirodalmi antológiák szintjén is megállja a helyét.

Miért van ilyen sok szöveg? Mindet meg kell tanítani?

Dehogy. Az egyik legfontosabb, amit ennek az anyagnak a használata közben meg kell tanulni (pedagógusként és gyerekként is), hogy semmi sem kötelező. Olvasni viszont szabad és érdemes, mert az önmagában is élményt jelent. A sok szöveg együtt pedig kész regény: olyan szöveghálót alkot, ami mindig nyújt valami újat, mindig meglep valamivel. A tanegységek is ebbe az olvasmányélménybe vezetnek be, illetve kapcsolnak be minket. A sok szöveg és „óraleírás” lehetőséget nyújt a válogatásra. Hiszen minden gyerekcsoport és minden pedagógus más. Más szövegekre tudnak ráhangolódni, más tevékenységek kötik le őket, másként tudják hatékonyan feldolgozni az irodalmi műveket. Azért tartalmaz olyan sokféle szöveget és tanegységet (órát, foglalkozást) az ötlettár, hogy mindenki találjon a maga számára megfelelőt. Ahogyan a 3–4. osztályos kiadványunk kipróbálásában részt vevő egyik kolléga mondta: „Ez egy terített asztal, amiről mindenki annyit vehet, amennyivel jóllakik!”

Az egyházi ünnepek is megjelennek a szöveggyűjteményben?

Természetesen. De nemcsak az egyházi ünnepek, hanem a nemzeti, családi ünnepeink és az évkörhöz kapcsolódó fontosabb szokásaink is. És mivel tudjuk, hogy az ünnepi műsor minden évben nehéz feladat elé állítja a pedagógusokat, a megemlékező foglalkozások mellett olyan szöveganyagot is találnak, ami segít egy-egy műsor összeállításában.

Miért van ilyen sok vers, mondóka?

Ha valaki kinyit egy népi játékgyűjteményt, rácsodálkozhat, hogy mennyi játékdallal, mondókával találkozik. Sokszor még az egyszerű mozgásos játékokhoz is kapcsolódik valamilyen mondókaelem (pl. a szembe-kötösi „bosszantója”). És ez nemcsak a hagyományból, hanem a kisgyerekek játékos nyelvhasználatából is ered, amire 1–2. osztályban különösen is építhetünk. A magyar irodalom – főleg a 20. század második felétől – gyerekversekben, mondókákban is igen gazdag, valóságos kincsesbánya. Ráadásul költőink felnőtteknek szánt versei között is számos olyan darabot találunk, amit a gyerekek is nyugodtan olvashatnak, mondogathatnak. Ne féljünk tőlük, a gyerekek szeretik és „élik” a verseket, mondókákat, ha azok dallamvilága, játéka, képei, gondolatai megmozgatják a fantáziájukat. Nem is kötelező megtanulni, elég csak játszani velük, és a ritmusjátékokkal, felelgető és körjátékokkal szinte magától fülükbe mászik egy-egy sor vagy akár az egész mondóka, vers. Ha szabadon asszociálhatnak, elgondolkodhatnak egy-egy kérdésen vagy furcsa kapcsoláson, szójátékon, elég csak beszélgetni róla vagy játszani vele. A gyerekek mondóka- és versélményre való fogékonyságát érdemes kihasználni, ezért is kerültek ilyen nagy arányban a szöveggyűjteménybe.

Hogyan illeszthetem be a szöveggyűjtemény anyagát a tanmenetembe?

A szöveggyűjtemény témái az állami olvasókönyvek témáihoz is igazodnak, részben párhuzamosak velük, részben kiegészítik azokat. (A bevezetés végén egy táblázatban összefoglaltuk a kapcsolódásokat.) Így a „normál” olvasás-/irodalomórán is taníthatók a tanegységek. De mivel komplex anyagokról van szó, ahol erősen építünk a tantárgyi integrációra, az adott tanegységbe más tanórák, műveltségi területek (kézügytárgyak, természetismeret stb.) is bevonhatók. Harmadrészt a projekt- és témanapok keretében, valamint napközis foglalkozásokon vagy iskolaotthonban is rendszeresen használhatjuk a szöveggyűjtemény olvasmányait és a módszertani segédkönyv ötleteit.

A nyári témákhoz is adunk anyagot a nyári magazinban, még hozzá kötetlenebb, játékgyűjteményhez hasonló formában. Ezek felhasználásához olyan szervezési formákra is gondolhatunk, ami a tanév utolsó napjaiban vagy akár a nyár folyamán is megvalósítható: játéknapp, túra, kirándulás, tábor, nyári napközi, könyvtári foglalkozás. A nyári magazin szövegeit és játékeit persze tanév közben is nyugodtan feldolgozhatjuk, ha megtaláljuk a helyüket.

Mire figyeljek a szövegekkel való ismerkedésnél?

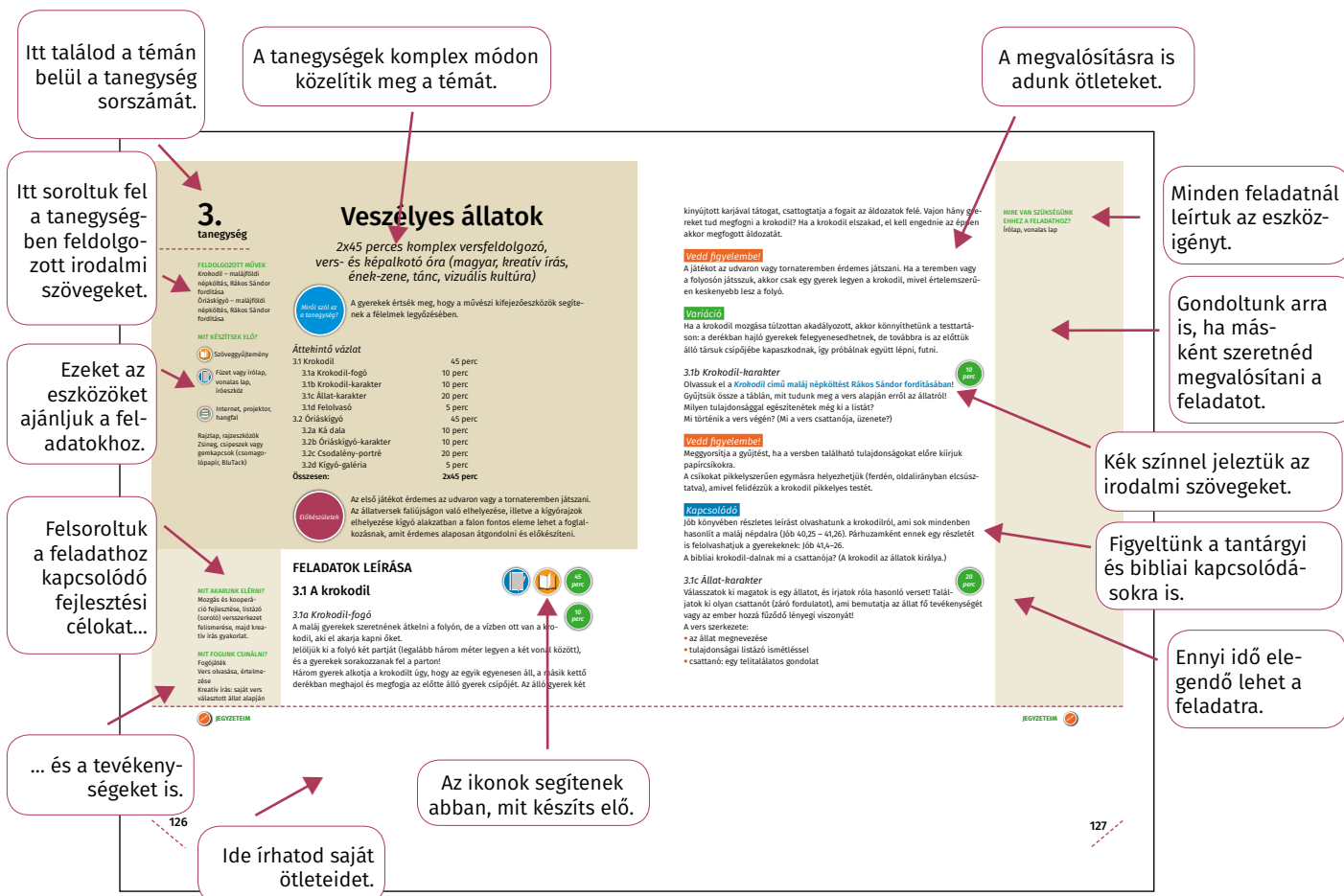
Az olvasás- és beszédképesség, szövegalkotási készség 1–2. osztályban nincs még szinkronban, különösen a betűtanulás szakaszában. A gyerekek szeretnek mondókázni, énekelni, verset mondani, mesélni és mesét hallgatni akkor is, amikor még nem tudnak olvasni. Ezt az óvodában szabadon élvezhették, ezért az iskolában sem szerencsés lefékezni pusztán azért, mert még nem tudnak elég jól olvasni vagy írni. A szövegekkel való ismerkedés ezért gyakran először hallás után történhet, illetve minden témában találunk bőven olyan feladatokat, sőt egész tanegységeket, amelyekben a szöveghasználat megoldható hallás útján is. Nem tekintettük feladatunknak, hogy a betű- és olvasástanulás módszereihez alkalmazkodjunk, így a szöveggyűjtemények szövegeit szótagolás nélkül közöltük. Annál is inkább, mert 2. osztályban már nincs szükség a szótagoló olvasásra, és az elsősök között is sokan inkább szóképesen olvasnak. Aki „rákap” az olvasásra, annak az olvasásélmény kiteljesedéséhez vezet a szótagolás nélküli, szóképes olvasás.

A szövegolvasásnál sem az olvasástechnika fejlesztését vettük elsődleges feladatul, hanem az olvasásélmény megszerzését és gazdagítását. Az érdeklődés fenntartásához (főleg hosszabb szövegek esetén) bármilyen olvasási módszer „bevethető”, ebben szabad kezet kapnak a pedagógusok. Tehát nyugodtan lehet váltogatni az egyéni hangos és néma olvasást, a kis csoportban történő felolvasást, a pedagógus bemutató olvasását a dramatikus és kifejező hangos olvasással vagy az olvasás játékos, interaktív formáival. A megtanult mondóka- és versszövegek pedig a ráismerő olvasást és ezáltal a szóképes olvasást segítik, differenciálják.

A meséknél is gyakran ajánljuk, hogy a pedagógus maga olvassa fel a szöveget (lásd mesesarok) a gyerekeknek, akkor is, ha már ők is meg tudnának birkózni a feladattal. Fontosnak tartjuk a gyerekek számára történő

rendszeres meseolvasást. Sajnos sok gyereknek nem olvasnak mesét otthon, pedig a mese hallás utáni megértése számtalan képességet fejleszt, nem beszélve a mesék varázslatos világáról, a mesébe való belefeledkezésről, amikor nem zavarják az olvasót a saját olvasástechnikai problémái. A gyerekek a szövegekkel való kapcsolatukban általában hamarabb válnak jó befogadóvá, mint jó olvasóvá. Akkor kerülhet igazán szinkronba a kettő, ha a befogadói élmény elég erős és motiváló a technikai akadályok leküzdéséhez.

Hogyan épül fel az Ötlettár?

A szöveggyűjteményekhez elérhető egy-egy **Ötlettár** is. Ezekben a szöveggyűjtemények tagolását és fantázia címeit használtuk.

A **Ötlettár**okban minden heti anyaghoz 6-6 teljes tanegységet és további ötleteket találunk, amelyek a szöveggyűjteményben (vagy az online elérhető szövegek között) az adott héthez kapcsolódó szövegek feldolgozásához adnak ötleteket, feladatokat. A tanegységjavaslatok lehetnek 45 percesek, 2 x 45 percesek vagy még hosszabbak, akár témnapok, projektek is.

Az **Ötlettár**ak elején tartalomjegyzék található, amelyekben a tanegységek hossza és az érintett tantárgyak mellett a feldolgozott szépirodalmi műveket is felsoroltuk.

Az **Ötlettár**ak heti anyagait ugyanazok a fejezetkezdő illusztrációk választják el, amelyeket a szöveggyűjteményekben találunk, az alábbi kérdések megválaszolásával kiegészítve:

- Miről szól ez a téma? Miért fontos ez nekünk?
- Mit szeretnénk elérni?

Hogyan készüljek fel az órára?

Először nézd át a tartalomjegyzéket! A címek már tájékoztatást nyújtanak a tanegység témájáról. Majd nézd át a fejléceket (cím alatti szürke sáv), és válaszd ki azokat a tanegységeket, amelyek témájuk vagy célmeghatározásuk alapján szóba jöhetnek! Javasoljuk, hogy ne a rendelkezésre álló idő alapján válogass (például ne csak a 2 × 45 perces órákat nézd át), sokkal inkább a tevékenységek alapján. Érdemes az adott téma összes óráját átfutni, mert sok használható ötletet találhatsz.

Ha kiválasztottad a megfelelő tanegységet, mindenekelőtt ismerkedj meg a szövegeivel! Érdemes előbb „csak úgy” elolvasni, saját olvasmányélményt szerezni. Majd hasonlóan végigolvasni a hozzá kapcsolódó feladatokat, és képzeletben alkalmazni az osztályodra. Képzeld el, gondold végig, hogy a te gyerekeid hogyan viselkednének az adott játékszituációban, feladathelyzetben! Ha kell, módosítsd a feladatot, az időkeretet, vagy cseréld le a feladatok egy részét más feladatokra! Megteheted azt is, hogy a feladatokat átalakítod, vagy teljesen új, a csoportodhoz jobban illő feladatot találsz ki az adott helyre.

Ha összeállt a fejedben az óra, akkor mérd fel (a szélső oszlopok leírása alapján), hogy milyen anyagokra, eszközökre lesz szükséged, illetve milyen előkészületek szükségesek (fejléc)!

Miért tanegységekről van szó, és miért nem tanóráról?

Mert az élet nem szorítható 45 perces tanórák közé, mint ahogy az irodalom sem szorítható be a magyaróra/olvasásóra keretei közé. Éppen ezért alapvetően nem tanórákban gondolkodtunk, hanem olyan tevékenységsorokat írtunk le, amelyek aktiválják a gyerekeket, és segítik az irodalmi művek befogadását, megértését. Mivel nem „laborkörülmények” között vizsgáljuk az irodalmi műveket, a tanegységek szinte mindenhol több tantárgyat érintenek. De mivel iskolában tanítunk, ahol 45 percenként megszólal a csengő, megpróbáljuk mégis 45 perces egységekre osztani a tevékenységfolyamatot (ahol csak lehet).

Miért van olyan sokféle tanegység egy-egy témához?

Hogy megtaláld osztályod számára a legmegfelelőbbet. Igyekeztünk minden intelligenciatípushoz valamilyen feladatot közreadni, így remélhetőleg mindenütt találsz olyan tanegységet, ami jó az osztályodnak akkor is, ha beszélgetősek, agyálósak, ha mozgásosak, drámásak, ha szeretnek énekelni, táncolni, vagy ha szívesen rajzolnak, festenek.

Ha megfigyeled, minden heti téma felépítése hasonló: az első téma általában egy bevezető, készségfejlesztő vagy dupla óra, sok játékkal, mozgással, mondókéval. Majd legalább egy 45 perces, kétszer, illetve háromszor 45 perces tanegység következik, illetve valami „extra”: témanap, teadélután, kirándulás. Végül egy távoktatási óra, amit akár online kapcsolatban, akár differenciáló egyéni feladatként is adhatunk a gyerekeknek, ha van megfelelő digitális eszköz. A gyerekek érdeklődése, beállítottsága és a ráfordítható idő minden osztályban más, ezért próbáltuk többféle időkerettel, többféle szervezési formában megadni a tanegységek anyagát. Ha mindezek ellenére sem találsz olyan tanegységet, ami megfelel, akkor nyugodtan alkoss meg egy sajátot a tanítói ötletgyűjtemény feladatait felhasználva!

Megbonthatom-e a tanegységeket?

Hát persze! Alapvetően közös alkotásra buzdítunk ezzel az *Ötlettárral*. Azt szeretnénk, hogy ha elolvasod a tanegységek leírását, és kiválasztod a legmegfelelőbbet, akkor gondold át, milyen az osztályod, milyen vagy te magad, mit szeretnél elérni, és milyen külső-belső eszközeid vannak hozzá! Ezek után gyúrd át az *Ötlettárban* található tanegységet olyanra, ami a legjobban megvalósítható számodra a gyerekeiddel! Légy ebben szabad! Mi csak alapanyagot adunk az irodalmi művekkel, és megmutatunk néhány eszközt a módszertani segédanyagokkal, de te vagy az, aki el tudja képzelni a tervezés során, ami majd a gyerekek között lezajlik, és meg is tudja valósítani azt. Merj alkotó pedagógus lenni, merj csodákat létrehozni a gyerekeiddel!

A tanegységek megbonthatók úgy is, hogy a több „tanórából” álló tanegységek egyes részeit külön-külön tanítod. Az is elképzelhető, hogy egy több tanórás tanegységből válogatsz össze 45 percet, vagy éppen új feladatokat szúrsz be, és bővíted ki a rövidebb tanegységeket. A projekt-, illetve témanapok általában jól bonthatók 45 perces órákra, tehát külön-külön is megtarthatók. Egy-egy fontosabb, hangsúlyosabb feladat is kibővíthető akár egy teljes tanórává (erre adunk is néhol ötleteket, vagy jelezzük a lehetőségét, de bármelyik tananyagegységből ki lehet ragadni egy-két feladatot, és új órát lehet alkotni belőle).

Akkor nem is kell tartanom a javasolt időkeretet?

Nem árt az időhatárokat tartani, de a megadott időkeret csak tájékoztató jellegű. Nyugodtan szabd át azt is a saját igényeiteknek és lehetőségeiteknek megfelelően!

Szánhatok több időt egy-egy feladatra is?

Természetesen! A gyerekek igénylik az elmélyült beszélgetést, nagyon bele tudnak melegedni egy-egy játékba, kreatív feladatba. Ha lehetőség van rá, érdemes kihasználni ezt a lelkesedést, és (akár a következő feladatok rovására) több időt szánni az adott tevékenységre. Akár egy teljes tanórát is felöllelhetnek a kreatív feladatok. Az *Ötlettárban* szereplő időkeretek általában a minimumot vagy a szűk optimumot tüntetik fel. Tapasztalatok szerint ennyi idő alatt a feladatok elvégezhetőek, de ha valami nagyon érdekli a gyerekeket, nyugodtan szánj rá több időt!

Bevonhatok más pedagógust is a tanegységek megtartásába?

A tanegységek alapvetően egy pedagógust igényelnek, de ha szükségesnek érzed, akkor kérheted szakos tanár vagy az osztályt vezető másik pedagógus, illetve pedagógiai asszisztens, könyvtáros vagy a hitoktató, esetleg a lelkész segítségét. Vannak olyan tanegységek is, ahol kifejezetten ajánljuk a szülők, nagyszülők részvételét, esetleg valamilyen szakember (rendőr, erdész, túravezető) meghívását is.

Alkalmasak-e a feladatok differenciálásra?

A feladatok nagy többségét úgy alkottuk meg, hogy látens differenciálásra alkalmasak legyenek. Gyakran kínálunk a gyerekeknek választási lehetőséget, főleg a kreatív feladatoknál. Sok helyütt direkt differenciálást is beépítettünk a tanegységekbe, erről minden alkalommal konkrétan írunk. Említettük már a távoktatási órákat, ezek feladatait egyéni differenciáló feladatként is alkalmazhatjuk. Sok lehetőséget adunk a csoportmunkára, ami önmagában is differenciál, hiszen minden csoport más dinamikával, más eredményre nyúl majd a dolgokhoz. Általános tanács, hogy a beszélgetéseknél, csoportmunkáknál támaszkodjunk a gyerekek már meglévő ismereteire, sokrétű érdeklődésére, az interakciókban nyíló lehetőségekre, illetve adjunk nekik gyűjtőmunkát, beszámolási lehetőséget, a kreatív munkákból tartsunk bemutatókat!

Miért van olyan sok másféle feladat? Nem olvasásórát tartunk?

Azt is. Ám ezzel a komplex módszerrel éppen azt szeretnénk megmutatni a gyerekeknek, hogy az irodalom nem egy tantárgy, hanem az életünk szerves része. Ráadásul a gyerekek sem mind verbális beállítottságúak. A tananyagrendszer összeállításában Howard Gardner „sokrétű intelligencia”-elméletére építettünk, amely a verbális-nyelvi intelligencia mellett még nyolcféle intelligenciatípust határoz meg: verbális-nyelvi, logikai-matematikai, testi-mozgásos, vizuális-térbeli, zenei-ritmikus, kapcsolati, önismereti, természeti, egzisztenciális. Ezek különböző tevékenységeket indukálnak, amelyek segítik a gyerekeket abban, hogy befogadják a szöveget. Éppen ezért a szövegből kiindulva minden tanegységben próbálunk minél többféle tevékenységet, képességterületet bevonni. Ám ezek a tevékenységformák nem „programozottak”, hanem inkább úgy kell felfogni azokat, mint a legő elemeket. Mi felépítettünk egy feladatsort, de mivel a tevékenységek és aktivitások sokféleképpen kapcsolódhatnak egymáshoz, te magad is felépítheted azt a szerkezetet, amiben a legaktívabbak tudnak lenni a gyerekeid, és amiben jól érzitek magatokat együtt. Igazság szerint arra is lehetőség van, hogy (előzetes körültekintő tervezés után) akár óra közben is változtass a szerkezeten, ha látod, hogy valamelyik feladatba nagyon belemerültek a gyerekek, vagy ha valami nem jön be náluk. Ilyenkor nyugodtan el lehet hagyni vagy be lehet illeszteni egy-egy elemet. A szöveggyűjtemény is széles lehetőséget biztosít a változtatásra.

Miért olyan kevés az irodalomtörténeti, irodalomelméleti feladat?

Nem irodalomtörténeteseket vagy irodalmárokat akarunk nevelni, hanem olyan embereket, akik szeretnek olvasni. Így az elsődleges hangsúly az irodalmi művek befogadásán van. Az irodalomnak ugyanúgy át kell hatnia a mindennapjainkat, mint mondjuk az éneklésnek. Kodály sem profi zenészek millióit akarta kinevelni, hanem zeneértő és elsősorban zeneszerető, éneklő embereket. Nekünk is ez a célunk. A gyerekek szeressék meg az irodalmat, legyen napi szükségletük az olvasás, és jusson eszükbe egy-egy verssor, versdallam vagy mesei helyzet, csak úgy! Épüljön be a mindennapjaikba!

Nem az „elemzés” lényeges a versek esetében sem. Helyette beszéljünk a versről, értelmezzük annak gondolatait, fedezzük fel a versbeszélő helyzetét, nézőpontját, engedjük meg a képek, gondolatok keltette asszociációkat, belső képeket! És persze ritmizáljunk, mondókázzunk, fedezzük fel a vers hangzásvilágát! Legtöbb esetben a költő, író személye sem hangsúlyos. Életrajzi adatokat csak akkor adunk meg, ha fontos a szöveg befogadásához. Inkább találkozunk könyvajánlásokkal, amelyek további olvasásra inspirálhatják a gyerekeket.

És mi van a versformákkal? Azt a sok ritmusképletet mind meg kell tanítani?

Nem, dehogya! A ritmusképletek csak azért vannak, hogy le tudjátok majd tapsolni, kopogni a gyerekekkel a vers ritmusát. A ritmusjátékok elsősorban hangzó és mozgásos élményt nyújtva segítenek a versritmus, verszene befogadásában. Nem az időmértékes és ütemhangsúlyos verselés jeleit, kottaképeit kell tehát megtanítani, azok neked, a pedagógusnak segítenek, hogy értsd, és jól kódold a vers ritmusát. A kották alapján tudod a versritmust átadni, amit a gyerekek hangzó ismétléssel, tapssal, kopogással, mozgással követhetnek. Az énekórákon megismert ti-tá értékek használata (rövid-hosszú szótag), ütemnyomaték (hangsúly) esetén az ütés/koppantás ehhez bőven elég. 1–2. osztályban külön figyelmet szentelünk a kiszámoló mondókák használatára, amiket ütemező kéz- vagy lábmozdulatokkal, testmozgással tudunk követni, általában negyedértékenként (tá-ritmusban).

Egyébként is a *Vedd figyelembe!* című részekben olvasható információk nem a gyerekeknek szólnak, és a legtöbb esetben nem kell azokat egzakt módon megtanítani nekik. Hanem arra szolgálnak, hogy a pedagógusnak legyen háttértudása arról, amit a szövegben talál.

Vannak „memoriter” versek is?

Ritkán ajánlunk verset direkt szövegtanulásra, nehogy a kötelező jelleg elvegye a gyerekek kedvét. Kivételt képeznek az ünnepi műsorokhoz ajánlott versek, ahol a szerephelyzet magával vonja a szövegtanulást is. Látens szövegtanulás viszont folyamatosan történik. Rengeteg helyzet adódik indirekt módon, amikor a fogékony gyerekek szinte maguktól megtanulják, és csak úgy mondogatják a mondókákat, versszövegeket. Ilyenek a ritmusjátékok, énekes feldolgozások, mondókázás, kiszámolók, felelgetők, párbeszédes felolvasások, amelyekre számíthatunk és építhetünk. Nem kötelezően, önállóan választható feladatként is feladhatunk egy-egy verset megtanulásra.

Vannak kötelező olvasmányok?

Nincsenek, de időnként felhívjuk a figyelmedet egy-egy könyvre, amelyet ajánlhatasz a gyerekeknek. Többnyire azokról a könyvekről van szó, amiből az adott részlet származik.

Gyakran szerepelnek bibliai igék. Mit kezdünk velük?

Már említettük, hogy nem hittanórát tartasz! A bibliai igék, bölcsességek azonban olyan gondolati támpontot jelentenek, mint egy-egy jól megválasztott közmondás vagy mottó, idézet. Ha az adott szöveg megértéséhez illik a bibliai kapcsolópont, bármilyen ismeretanyaghoz, élményhez köthető. Akár olvasásórán, akár egy témanapon vagy kiránduláson is.

Miért szerepelnek kreatívírási-, illetve szövegalkotás-feladatok, mikor még nincsen fogalmazásóra?

A gyerekek már az oviban mesélnek, spontán mondókáznak és szerepjátékokat játszanak, amelyek tele vannak párbeszéddel. Tehát a spontán szóbeli szövegalkotás is hamarabb létezik, mint a tudatos írásbeli fogalmazás, és az iskolába lépés napjától fogva művelhető beszélgetéssel, meséléssel, párbeszédalkotással, szerepjátékokkal. Le sem kell írni, de már mondatokat, dialógust, szöveget fogalmaznak a gyerekek. A kreatív szövegalkotó feladatok elsődleges célja a szóbeli fogalmazáskészség felszabadítása, aktivizálása, fejlesztése, amire jól lehet majd építeni az írásbeli szövegalkotó feladatokat (választható módon akár már 2. osztályban). A kreatív szövegalkotás folyamán szóban és írásban sem a formai, nyelvtani és stiláris követelményeknek való megfelelés az elsődleges, hanem az érzelmkifejezés, a képzeletjáték, a mesei és szerephelyzetek nyelvi kifejezése. Célunk, hogy a gyerekek képesek legyenek a gondolataikon túl a képzeletüket, érzéseiket, motivációikat, akár az indulataikat is szavakba önteni. Mindezt gyakran szerephelyzetbe, más bőrébe bújva.

Szeretnénk, ha a nagy beszélgetések mellett átélnék a szóbeli szövegalkotás csodáját, a mese, a vers születésének misztériumát is, amihez képest az írásba foglalás, a „fogalmazás” már másodlagos kérdés. (Így volt ez a bibliai időkben is.) Ha kibontjuk a szövegalkotást a követelmények és elvárások keretéből, akkor a gyerekek sokszor szárnyakat kapnak: őszintén kitárják a lelküket, „belső szobájukat”. Ezzel megtanulhatják, hogy a szövegalkotás nem egy távoli, csak a „híres, nagy embereknek” való dolog, hanem életünk, mindennapjaink részévé válhat. Mint amikor egy mesemondó leült az emberek közé, és mesélni kezdett.

A kreatív szövegalkotás során ügyeljünk a fokozatosság elvére! A bevezető időszakban a beszélgetés, képről, élményről, témáról való mondatalkotás, közös mesélés ad bátorságot a megnyilvánuláshoz. A szerepjátékok, párbeszédalkotás is jó lehetőséget teremt a szóbeli szövegalkotásra, ami után a kis csoportban való közös mesealkotást is ki lehet próbálni. A gyerekek spontán szövegalkotó játékaiból szinte magától következik az „írásba foglalás” igénye, előbb csak egy-egy, majd egy-két mondat erejéig, de az ügyesebbek már rövid meséket is írhatnak.

A gyerekek, ha már leírták, általában örömmel fel is olvassák alkotásukat, illetve meghallgatják a többiekét. Jó, ha a visszajelzés is élőszóban történik, és még nem a hibajavítás a lényeg, hanem a kommunikáció. Ha az osztályod ilyen módon kedvet kap a kreatív szövegalkotáshoz, illetve íráshoz, akkor érdemes a tanegységet úgy tervezni, hogy ezekre a feladatokra több idő jusson.

Nem mozgathatók a padok a termemben. Akkor most mit csináljak?

A teremrendezést tanórák előtt vagy közben csak akkor vállald, ha könnyen megoldható! A rengeteg feladat közül válaszd ki azt, amelyik ilyen szempontból jobban megfelel neked!

Am ha van elég hely a termemben, viszont nehezen mozgathatók a padok, akkor érdemes egyszeri nagyobb átrendezéssel szabad helyet kialakítani a mozgásos játékoknak, csoportfeladatoknak vagy épp a mesesoroknak. Ha szűk a hely, és nehezen mozgathatók a padok, akkor is meg lehet találni a csoportmunka, egy-egy összekucorodás, vagy épp a padokon keresztül való kommunikáció helyzetzeit. A kreatív pedagógiai gondolkodás ebben is segít.

A kreatív tevékenységekhez szükség van speciális anyagokra vagy különös szakértelemre?

Az esetek többségében nem. Sőt, igyekeztünk jobbra olyan feladatokat megadni, amelyek minimális anyagigényűek vagy újrahasznosított anyagokat használnak. Éppen ezért érdemes már év elején gyűjtést indítani, hiszen maradék fonalakra, textilanyagokra, egyszer használt csomagolópapírra, kötözőkre, gombokra, kupakokra, termésekre stb. biztosan szükségetek lesz év közben. Ebből a szempontból érdemes negyedévenként előre átnézned a tanegységeket, hogy időben összegyűjthessétek az újrahasznosítható anyagokat.

A kreatív tevékenységekhez ritkán lesz szükséged speciális szaktudásra, és ha igen, akkor azt jelezzük. Az viszont nagyon fontos, hogy az óra előtt felkészülésként készítsd el az adott tárgyat, hogy tudd, milyen buktatói lehetnek, milyen nehézségek léphetnek fel a gyerekeknél, illetve szerezz saját tapasztalatot a munkafolyamatról!

Miért rendezünk kiállítást?

A rajzos, ábrázoló tevékenységek után gyakran javasoljuk kiállítás rendezését, hiszen a gyerekek számára fontos, hogy megmutassák, amit alkottak. Esetenként érdemes tárlatvezetésre is rászánni az időt, hogy a vállalkozó gyerekek elmondhassák, mit alkottak, illetve egymás munkáira is tudjanak reagálni.

Év végén szervezhetünk olyan kiállítást is, ahová a szülőket, nagyszülőket is meghívjuk. Ha van rá informatikai kapacitásunk, akkor a kreatívírás-feladatok javából és a megszületett képi alkotásokból osztályújságot, galériát is összeállíthatunk.

A mozgásos feladatoknál mindig szükségem lesz tornateremre és tornaszerekre?

Az esetek többségében nem. Általában próbáltunk olyan mozgásos feladatokat kitalálni, amelyek a tanteremben vagy az udvaron is elvégezhetőek, és nincs különösebb eszközigényük.

Azoknál az óránál, amelyeket érdemes tornateremben megtartani, ezt előre jeleztük.

Ha az órát mozgásos játékkal kezdjük, akkor azt érdemes már az órát megelőző szünetben elkezdni. Így lesz idejük a gyerekeknek jobban belemelegedni a játékba.

Miért van szükség mesesarokra, mesekuckóra?

Nem a „sarok” vagy „kuckó” a lényeg, hanem hogy legyen egy rituáléja a meseolvasásnak. Ezt nem árt, ha valami helyzetváltoztatás előzi meg: elhelyezkedés a mesesarokban, leheveredés a meseszőnyegre, vagy ha semmi más lehetőség nincs, akkor boruljanak le a gyerekek a padra!

A meseolvasás nagyon fontos aktus, amiben sajnos egyre kevesebb gyereknek van otthon része. Ezért időnként mesedélutánokat is terveztünk, amikor nincs más feladatunk, mint elmerülni a mesék varázslatos világában. Ezekre a délutánokra meghívhatjuk a szülőket, nagyszülőket is.

Technikai tudnivalók

Hol találok az online anyagokat?

A szöveggyűjtemény nyomtatott szövegei mellett online elérhető szövegeket is feldolgoztunk az *Ötlettárak*-ban, valamint számos sablont, grafikát, kottát, videót, hangfájlt, tankockát stb. építettünk be a tananyagba. Ezeket a Református Tananyagtáron, a reftantar.hu oldalon találod, az irodalmi szöveggyűjtemény egyes köteteinek aloldalán. Az aloldalon a szöveggyűjtemény és az *Ötlettár* tagolását és fantáziacímeit használtuk. Minden online anyag annál a tanegységénél, illetve feladatnál szerepel, ahol az *Ötlettár*-ban is található. Az **online szövegeket** Wordben éred el, hogy szükség esetén kivághass, másolhass belőlük részleteket.

A **grafikák** kivetíthetők, a **sablonok** akár felnagyíthatók, többszörözhetők.

A **tankockafeladatokat** a Learning Apps segítségével készítettük, a linkek akár megoszthatók a diákokkal is. Ha megnyitod a tankockát, először az instrukció jelenik meg. Majd a kéz ikonra kattintva megoldhatóvá válik a feladat is. A képek az esetek többségében nagyíthatók. Ha a kép jobb felső sarkában feltűnik az *i* betű, az további információt jelent, amit a kurzort az *i*-re helyezve elolvashatunk. A hanganyagoknál ne lepődj meg, kicsit várni kell, hogy elinduljanak! Előfordulhat, hogy egy-egy tankockáról „eltűnnek” a képek (mivel online anyagokkal dolgozunk, ha törlik az eredeti képet, a Learning Apps se tudja beolvasni). Ebben az esetben se ess kétségbe! A tankockák letölthetők és szerkeszthetők, úgyhogy nyugodtan kereshetsz másik képet, vagy akár teljesen át is szerkesztheted a tankockát. Szükség esetén magad is készíthetsz újat. Ehhez előbb jelentkezz be, és nyisd meg a saját Learning Apps-fiókodat, amit aztán kreatívan tudsz alkalmazni a munkád során. Református iskolában tanító kollégáknak a Reftantáron is lehetősége van feladatokat szerkeszteni bejelentkezést követően.

A tankockákat és a multimédiás linkeket (mint minden más feladatot és tevékenységet) érdemes az óra előtt kipróbálni, nehogy meglepetés érjen, hogy valamiért nem fut az anyag.

Hogyan készítsünk QR-kódot?

A Learning Apps feladatai megoldhatók kivetítve vagy kis csoportban, ha van megfelelő számú tablet, okostelefon. Amikor terepre megyünk, készüljünk fel tabletekkel, okostelefonokkal, ha valamelyik tankockát szeretnénk közben használni! Ha kinyomtatva adnád ki a feladatot, akkor azt javasoljuk, hogy készíts QR-kódot a linkből! Ennek folyamatáról összeállítottunk egy rövid leírást és a készítést bemutató rövid videót is.

1. lépés: Válasszuk ki a kívánt online segédanyagot a Református Tananyagtárból!
  2. lépés: Az egér jobb gombját megnyomva a felugró menüből válasszuk ki a Link címének másolása sort!
  3. lépés: Keressünk egy QR-kód-generáló oldalt (például <https://www.the-qrcode-generator.com/>)!
  4. lépés: Válasszuk az URL menüpontot, majd illesszük be a kimásolt címet!
  5. lépés: Mentsük le az elkészült QR-kódot (Save), adjunk nevet a fájlnek, a .png kiterjesztést válasszuk!
- Az alábbi QR-kódról megnyitható videóban a gyakorlatban is bemutatjuk a fenti folyamatot:

